

Kerk

2018

HET VERVOLG

Handreiking aan leden van
de generale synode van
de Protestantse Kerk

www.Kerk2018.nl

© 2017 Halas Media, Goes

Alle rechten voorbehouden

Halas Media - Postbus 234 - 4460 AE Goes

Inhoud

Woord vooraf	4
1 Consideraties	6
2 Gevolgen	10
3 Cultuuromslag	12
4 Voorstellen	14
5 Betrouwbaarheid	19

Woord vooraf

De in januari 2017 verschenen brochure 'Kerk 2018 - Kiezen voor de basis in de Protestantse Kerk' heeft breed in de kerk een goede ontvangst gehad. Velen herkennen zich in de beschrijving van wat zich momenteel in onze kerk voltrekt en zijn voorstander van andere keuzes. Met 'breed' bedoel ik dat de positieve reacties kwamen uit het hele land, uit de stad en van het platteland en uit gemeenten van heel verschillende modaliteit en richting.

'Kerk 2018' schreef ik met het oog op de consideraties die in het voorjaar van 2017 van kerkenraden en classicale vergaderingen werden gevraagd. Die ronde is voor het eerste pakket voorstellen inmiddels voorbij en het is nu aan de generale synode om de uitkomsten daarvan te verwerken.

Met het oog daarop is deze korte notitie 'Kerk 2018 - Het vervolg' geschreven als handreiking aan de leden van de generale synode. Op hen rust een zware verantwoordelijkheid. Zij staan in de komende synodevergadering op een kruispunt en de richting die zij kiezen zal bepalend zijn voor het leven en werken van de Protestantse Kerk in de komende decennia.

Voor managers die leidinggeven aan reorganisaties, zijn kritische geluiden slechts weerstanden die overwonnen moeten worden. Op managementscursussen wordt geleerd dat er bij veranderingsprocessen altijd zulke weerstanden in organisaties zijn en hoe je daar op een vakkundige wijze mee omgaat, zonder dat je je plannen fundamenteel wijzigt. Alleen door kleine aanpassingen in de marge en een aai over de bol probeer je critici de wind uit de zeilen te nemen.

Mijn grote zorg is dat de zorgen en kritiek die breed in de consideraties naar voren komen, ook een dergelijke behandeling krijgen. Wat er nu van de voorstellen naar buiten

komt, wijst in de richting van enkele kleine aanpassingen zonder dat er wezenlijk andere keuzes worden gemaakt.

Die andere keuzes zullen van de generale synode als ambtelijke vergadering moeten komen. Zij die het proces 'Kerk 2025' sturen, zitten gevangen in de eigen dynamiek die een dergelijk proces eigen is. Daarom zullen nu echt de synodeleden hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Alleen zij kunnen nog een halt toeroepen aan een Dienstenorganisatie die zichzelf ziet als de oplossing van alle problemen en daarom steeds meer naar zich toetrekt.

Het is nu aan de synode om een fundamenteel andere keuze te maken, een keuze voor de basis. Dat is kiezen voor de plaatselijke gemeenten (o.a. financiële lastenverlichting voor met name kleine gemeenten), kiezen voor behoud van een fijnmazig netwerk van classicale vergaderingen dichtbij de gemeenten en kiezen voor verdergaande inkrimping van de veel te grote Dienstenorganisatie.

Voor de generale synode is dit de laatste kans om deze invloed op de toekomst van de kerk te hebben. Als dat nu niet gebeurt, verdwijnen de huidige classes en zal er nooit meer een kritische tegenstem vanaf het grondvlak tot in de synode kunnen doordringen. De 'uitverkorenen' die straks in de nieuwe grote regioclasses mogen meedoen en zij die door die classes worden geselecteerd (!) om te worden afgevaardigd naar de generale synode zullen vooral heel loyaal moeten zijn ten opzichte van de leiding en het management in de kerk.

Middels deze notitie doe ik een dringend appèl op de leden van de generale synode om zich bewust te zijn van hun grote verantwoordelijkheid en nu de leiding te nemen om de kerk werkelijk 'back to basics' te leiden.

Goes, september 2017

ds. H. van Ginkel

1 Consideraties

Wat zijn consideraties eigenlijk? En hoe moet een synode daarmee omgaan? Een consideratieronde is niet maar alleen een stemming. Je kunt niet volstaan met een aantal vragen waar iedereen met 'ja' of 'nee' op kan antwoorden om daarna simpelweg te tellen en vast te stellen wat de meerderheid heeft gezegd.

Het gaat erom dat de klassicale vergaderingen door middel van hun consideraties aan de synode laten weten wat er in de gemeenten en in de classis aan opvattingen en gevoelens leeft. Dat kunnen ook verschillende meningen zijn.

Vervolgens is het aan de synode om dat wat in de consideraties naar voren komt zo goed mogelijk te wegen en daarover te spreken. Met wat door het grondvlak wordt aangereikt, kan de synode dan haar voordeel doen. Daarbij gaat het dus niet alleen om de kwantiteit, om meerderheid en minderheid, maar ook om het wegen van de argumenten voor en tegen. En waar mogelijk zal de synode ook recht proberen te doen aan de verscheidenheid in opvattingen, iets wat in de brede Protestantse Kerk in veel opzichten een gegeven is.

Concensus

Voor het wegen van de consideraties die nu ter tafel liggen, is het belangrijk dat de synode niet alleen kijkt naar percentages ja- en nee-stemmers, maar ook naar de onderliggende overwegingen. Wie de posities versimpelt tot 'ja' of 'nee' verdeelt de kerk in twee kampen, waarbij de uitkomst is dat een meerderheidskamp het wint van een minderheidskamp.

Maar wie kennisneemt van de onderliggende overwegingen en argumenten ontdekt dat er veel meer concensus is. Veel ja-stemmers stellen wel degelijk kritische vragen bij de inhoud van de voorstellen, met name bij het verdwijnen van de huidige klassicale vergaderingen, bij de grote afstand die er

komt tussen gemeenten en de nieuwe regionale classes en bij de taken en bevoegdheden van de beoogde classispredikant.

Anderzijds erkennen veel nee-stemmers dat er in sommige regio's wel classes moeten kunnen worden samengevoegd en herkennen ze zich in het verlangen om in de kerk meer bezig te zijn met de basics van het geloof en het kerk-zijn.

De brede consensus die zich aftekent is er daarom een van herkenning in de intenties van Kerk 2025 om bezig te kunnen zijn met de basics enerzijds en anderzijds van zorgen over, kritische vragen bij tot en met scherpe afwijzing van de voorgestelde wijzigingen in de organisatie van de kerk.

Naar mijn overtuiging ligt hier de ruimte voor de generale synode om aan deze verscheidenheid recht te doen door de intenties van Kerk 2025 opnieuw te omarmen en deze nieuw te laten uitwerken, niet in de vorm van een centraal gestuurde grootscheepse reorganisatie, maar door een geleidelijk groeimodel van onderop waarbij ruimte is voor de grote verschillen die er nu per regio en classis zijn. Deze ruimte past veel meer bij de Protestantse Kerk dan het dwingend van bovenaf bij meerderheid van stemmen doorvoeren van een eenvormig organisatiemodel.

Gewicht van argumenten

Een belangrijk aspect van de nu voorliggende consideraties is naar mijn overtuiging het verschil in soortelijk gewicht van de argumenten voor en tegen de voorgestelde reorganisatie.

De argumenten voor het opheffen van de huidige classes zijn vooral van organisatorische aard. Het zou de organisatie lichter moeten maken en taakverlichting moeten brengen voor ambtsdragers aan de basis.

De argumenten die ertegenin worden gebracht, zijn van veel fundamenteelere aard. Die raken belangrijke noties in het

protestantse kerkrecht, zoals de presbyteriaal-synodale structuur, de afvaardiging van onderop met inbreng van alle gemeenten en het gegeven dat niet de ene ambtsdrager over de andere zal heersen. Ook dit leeft heel breed, zowel bij kerkleden voor wie het traditionele gereformeerde kerkrecht leidend is, als bij kerkleden die vanuit het oogpunt van moderne democratie en mondigheid in de kerk hun bezwaren hebben.

Alleen al dit verschil in soortelijk gewicht zou voor synodeleden reden moeten zijn om pas op de plaats te maken. Bij een zo ingrijpende reorganisatie louter om redenen van efficiency staan doel en middel in een wel heel scheve verhouding tot elkaar. En als er dan ook nog fundamentele principiële bezwaren worden geuit, is duidelijk dat de kerk niet verder moet op deze weg.

Naar wie luisteren?

Een veelgehoord argument voor afschaffing van de huidige classes is dat de betrokkenheid vanuit kerkenraden te wensen overlaat. Maar dat is niet iets nieuws. Het is van alle tijden dat in gemeenten de focus soms helemaal ligt op de eigen gemeente en dat het samen kerk-zijn met andere gemeenten in classicaal verband in veel gemeenten niet zo sterk leeft.

Maar het is de vraag of dat gegeven nu leidend moet zijn voor het beleid van de synode. Er zijn namelijk ook veel kerkenraden waar men wel heel trouw bijdraagt aan het functioneren van de classis en wel heel betrokken is op de kerk in haar geheel.

Het ligt voor de hand dat een deel van de steun voor opheffing van de classes komt van kerkenraden die toch al niet zoveel op hadden met de bovenplaatselijke kerk. Het hoort bij het wegen van de consideraties om ook dat aspect in gedachten te houden.

Vergelijk het maar met een plaatselijke gemeente van 500 leden, waar 80 % van de leden niet meeleeft en niet meedoet in de kerkdiensten. Op een zondagochtend zijn daar 100 mensen in de dienst. De kerkenraad houdt naar aanleiding daarvan een peiling onder alle leden. De uitkomst is dat 350 leden het prima vinden dat de kerkdienst wordt afgeschaft en 150 leden, waaronder de 100 kerkgangers, willen dat de kerkdienst blijft. Het lijkt me dat de kerkenraad dan niet de meerderheid laat beslissen, maar terwille van de meelevende minderheid de kerkdiensten voortzet.

Op dezelfde manier bepleit ik dat de generale synode de stem van kerkenraden die willen blijven meedoen in de classis en van classicale vergaderingen die goed functioneren en daarmee door willen gaan, zwaar laat wegen. Laat die stem zwaarder wegen dan de stem van anderen die toch al niet zoveel met de classis hadden en het nu prima vinden als de huidige classes daarom verdwijnen.

Ik denk hier aan Salomo die uitspraak moest doen in een geding tussen twee vrouwen. Het ging over een kind. Wat gaf de doorslag? De liefde van de vrouw die wilde dat het kind zou blijven leven. Ook in de kerk is het wijsheid om vooral te luisteren naar de stem van hen die hun liefde tot de kerk laten zien in betrokkenheid bij de kerk in haar geheel en die dat willen blijven doen.

2 Gevolgen

Wanneer de generale synode kiest voor de voorgestelde reorganisatie van de kerk kan dat grote gevolgen hebben. Als de huidige klassieke vergaderingen verdwijnen en als de meeste gemeenten niet meer via afvaardiging betrokken zijn bij het bestuur van de kerk in breder verband, zal dat de kloof tussen de top en de basis in de kerk vergroten.

Als de kerk van gemeenten tegelijkertijd blijft vragen dat zij een omvangrijke Dienstenorganisatie financieel overeind houden terwijl diezelfde gemeenten invloed en zeggenschap in de kerk moeten inleveren, zal dat vroeger of later spanning gaan opleveren.

Rehabeam

De beslissing waar de generale synode nu voor staat, lijkt wat dat betreft op de keuze waar Rehabeam, de zoon van Salomo, voor stond (I Koningen 12). Bij zijn aantreden vraagt het volk om lastenverlichting. Wijze raadgevers adviseren hem om zich dienend op te stellen en aan de wens van het volk tegemoet te komen. Maar Rehabeam slaat dat advies in de wind en het volk wendt zich van de koning af. “Naar uw tenten, Israël!”

Onder het motto ‘Back to basics’ zou vooral aan kleine gemeenten financiële lastenverlichting moeten worden geboden. Geld dat nu opgaat aan de topzware Dienstenorganisatie kan dan worden ingezet aan de basis, in de gemeenten. Dat deze keuze nu niet wordt gemaakt, kan tot gevolg hebben dat gemeenten (nog verder) vervreemden van de bovenplaatselijke kerk.

Eenheid onder druk

Er komt een moment dat kleine gemeenten zich genoodzaakt zullen zien in het belang van de gemeente het financiële juk van de bovenplaatselijke kerk af te werpen. Het valt op geen enkele manier te verdedigen dat kleine gemeenten, die steeds

meer moeten inleveren op de werktijd van hun predikant, bedragen in de orde van grootte van 10 % van die werktijd aan de landelijke kerk moeten afdragen, terwijl grote gemeenten in verhouding veel minder afdragen.

Persoonlijk zou ik het zeer betreuren als gemeenten zich om zulke redenen van de Protestantse Kerk zouden afwenden. Dat is naar mijn overtuiging een foute keuze. Als ik hier voor kerkenraden zou schrijven, zou ik nu een passage wijden aan het grote (geloofs)goed van de eenheid van de kerk en dat het verbreken daarvan geen optie mag zijn. Maar ik schrijf nu voor leden van de synode, en die roep ik dringend op om gemeenten niet in deze positie te brengen. Maak niet de fout van Rehabeam. Laat de onevenredig zware belasting van vooral kleine gemeenten niet voortduren en kies hier heel concreet voor de basis.

3 Cultuuromslag

De consideraties hebben er niet toe geleid dat er nu voor de behandeling in tweede lezing wezenlijk andere voorstellen ter tafel liggen. Dat betekent dat het initiatief echt van synodeleden zelf zal moeten komen.

Dat betekent niets minder dan een cultuuromslag. De praktijk ter synode is, zeker de laatste jaren, steeds meer zo geworden dat de Dienstenorganisatie met en via het moderamen de agenda bepaalt en nota's en voorstellen aandraagt en dat daar ter synode meestal niet of slechts marginaal iets in wordt gewijzigd.

Machtsgreep

De nu voorliggende reorganisatievoorstellen kunnen gelezen worden als een versterking van die cultuur. Wat nu de praktijk is ter synode zal ook in de voorgestelde nieuwe classes de praktijk worden. Via met name de classispredikant (die deel uitmaakt van de Dienstenorganisatie) zal ook daar de ambtelijke vergadering worden gedegradeerd tot een platform waar achteraf mag worden goedgekeurd wat vooraf al door de professionals is bedacht of besloten.

De voorgestelde reorganisatie kan worden gezien als een machtsgreep van de Dienstenorganisatie. Door de meeste kerkenraden op afstand te zetten en de huidige classes op te heffen, resteren er alleen verbanden (regioclasses en synode) waar vooral professionals hun controle over uitoefenen.

Eén vergaderdag

Het is in dit verband veelzeggend dat er voor de behandeling in tweede lezing ter synode slechts 1 vergaderdag is uitgetrokken met in totaal 3,5 uur vergadertijd. Dat is volstrekt ontoereikend om een zo uitgebreid pakket voorstellen met zulke verstrekkende gevolgen inhoudelijk te kunnen

bespreken. Voor details is dan al helemaal geen tijd en voor een wezenlijk debat over de grote thema's ook onvoldoende.

Ik hoop dat de leden van de synode dit ook onderkennen en hier een duidelijke streep zullen trekken. Om over deze reorganisatievoorstellen goed te kunnen spreken en besluiten is veel meer tijd nodig. Aan enkele belangrijke deelonderwerpen moet een afzonderlijke bespreking kunnen worden gewijd om daar op een verantwoorde wijze besluiten over te kunnen nemen.

Door de wijze waarop deze reorganisatievoorstellen nu aan de orde worden gesteld, worden de consideraties van de classes en de leden van de synode met hun inbreng en de generale synode als ambtelijke vergadering niet serieus genomen. Waar professionals maanden aan hebben gewerkt, moet ter synode in 3,5 uur worden geslikt. Dit is respectloos en maakt synodeleden tot louter stemvee.

Ander traject

Voor de generale synode is er alle reden om hier nu een halt aan toe te roepen en als ambtelijke vergadering het heft zelf in handen te nemen. Dat kan concreet door als vergadering te weigeren om in de septembervergadering de reorganisatievoorstellen in tweede lezing te bespreken en te besluiten dat er een ander traject moet komen om dit met meer tijd en zorgvuldigheid te kunnen doen.

4 Voorstellen

Als het, nu of later, tot een inhoudelijke bespreking van de voorgestelde reorganisatie van de kerk komt, kan niet worden volstaan met alleen maar amendementen op wat nu in tweede lezing voorligt.

Om recht te doen aan de fundamentele bezwaren die breed in de kerk leven en de grote vragen, ook bij ja-stemmers, moeten er echt andere keuzes worden gemaakt. In feite gaat het daarbij om de redding van de idealen van 'Kerk 2025'.

De idealen van 'Kerk 2025'

De synode heeft unaniem deze idealen omarmd en ze vinden ook overal in de kerk weerklank. 'Back to basics', onbevangen geloven, overdracht aan kinderen en jongeren, het gesprek met tijdgenoten, christelijke gemeenschap, plaatselijk gemeentezijn, diaconale presentie, landelijke en plaatselijke oecumene: dat spreekt mensen aan. Juist daarom is het zo verdrietig dat een proces dat hiermee begon, nu uitmondt in een kille reorganisatie die alleen al vele honderden betrokken leden van classicale vergaderingen hun inbreng ontnemt.

Afwijzen van de nu voorliggende reorganisatie is dus geen afwijzen van 'Kerk 2025'. Integendeel: door te kiezen voor de plaatselijke gemeenten en een fijnmazig netwerk van classicale vergaderingen dichtbij de gemeenten, houdt de synode juist vast aan de idealen waarmee het indertijd begon. De kerk moet in deze tijd minder een kerk worden van professionals aan de top en meer een kerk van betrokken gemeenteleden aan de basis.

Voorstel 1: terugnemen

Naar mijn overtuiging is het eerste voorstel dat door synodeleden moet worden gedaan een voorstel om de nu in tweede lezing voorliggende voorstellen geheel terug te nemen en in plaats daarvan een andere weg in te slaan. Dat is dan niet

de weg van ingrijpende organisatorische ingrepen, maar van geleidelijke ontwikkeling, groei en maatwerk. Daarvoor hoeft de kerkorde veel minder ingrijpend te worden verbouwd. Er kunnen dan heel gerichte aanpassingen komen die vitale classes ongemoeid laten en andere classes waar het knelt de gewenste ruimte en verlichting brengen. En in plaats van de nieuwe, omstreden, figuur van de classispredikant kan worden gekozen voor versterking van al bestaande colleges voor visitatie, opzicht en ambtsontheffing. Daarmee blijft ook de zo belangrijke onafhankelijkheid van de rechtspraak in de kerk overeind.

Aan deze aanpassingen kan de komende jaren rustig worden gewerkt. Wel kan prioriteit worden gegeven aan het overhevelen van taken van classes naar colleges en aan een kerkordelijke regeling voor het samenvoegen van classes die dat wensen. Ook kan op korte termijn worden besloten tot verdere inkrimping van de Dienstenorganisatie. De grote hoeveelheid werk die de Dienstenorganisatie zichzelf heeft toebedacht in het kader van 'Kerk 2025' is er dan niet en dat maakt inkrimping met de daarvoor gereserveerde capaciteit per direct mogelijk.

Voorstel 2: behoud huidige classes

Wanneer de voorstellen in tweede lezing niet worden teruggenomen en het tot een inhoudelijke behandeling komt, kunnen synodeleden op deelonderwerpen voorstellen doen om recht te doen aan de zwaarwegende bezwaren die breed in de kerk leven.

De consideraties geven alle aanleiding om niet te kiezen voor de voorgestelde classis nieuwe stijl. De voorstanders tonen zich vooral gelaten en denken dat de kerkelijke terugloop dit onvermijdelijk maakt. Daartegenover staan vitale classes waar gemeenten op een goede en zinvolle manier inhoud geven aan het samen kerk-zijn en waar het geloofsgesprek op een goede

manier wordt gevoerd en die dat willen blijven doen. Over basics gesproken!

Ook worden in de consideraties en in andere verbanden fundamentele vragen gesteld met betrekking tot het feit dat niet langer alle gemeenten een afvaardiging naar de (nieuwe) classis hebben. Dit raakt kernen van het protestantse kerkrecht, waaronder het presbyteriaal-synodale karakter van onze kerk.

Er is dus alle reden om de voorstellen voor nieuwe regioclasses geheel af te wijzen. In plaats daarvan kan op andere manier tegemoet gekomen worden aan gesignaleerde knelpunten. De taken van de classes kunnen worden verlicht door besluiten in moeilijke plaatselijke (conflict)situaties over te hevelen naar de colleges in onze kerk. De classicale vergaderingen kunnen bestuurlijk worden versterkt door alle gemeenten weer hun predikant te laten afvaardigen. En waar classes geen mogelijkheid zien om te blijven functioneren, kan de mogelijkheid komen van samengaan met een andere classis. Dat is maatwerk waarin recht wordt gedaan aan de ongelijktijdigheid die er op dit punt in de kerk tussen verschillende classes en regio's is.

Voorstel 3 - geen classispredikant

Ook met betrekking tot de voorgestelde classispredikant en het takenpakket van deze spilfiguur worden in de consideraties heel veel vragen en bezwaren ingebracht. Het is in dit licht onbegrijpelijk dat voor de behandeling in tweede lezing deze figuur nog steeds, met een paar marginale aanpassingen, in de voorstellen is gehandhaafd.

Ook hier zal een echte koerswijziging dus helemaal van de zijde van de synodeleden moeten komen. Zij kunnen daartoe voorstellen dat deze nieuwe bestuurder er helemaal niet dient te komen en dat gekozen moet worden voor versterking van de colleges voor visitatie, voor opzicht en voor ambtsontheffing.

Bij deze colleges berust nu al de ultieme doorzettingsmacht. Zij kunnen een predikant losmaken van de gemeente of schorsen of uit het ambt zetten. Daarom kunnen ook alle (minder ingrijpende) voorstada van deze maatregelen met een gerust hart aan deze colleges worden toevertrouwd.

Ook hiervoor is geen ingrijpende verbouwing van de kerkorde nodig. Er kunnen nieuwe voorstellen komen die regelen dat dit soort moeilijke besluiten voortaan niet meer door het moderamen van een classis worden genomen, maar door de bestaande onafhankelijke colleges.

Ik onderstreep in dit verband het grote goed van de onafhankelijke rechtspraak in onze kerk. Dat er naast de ambtelijke vergaderingen (kerkenraad, classicale vergadering en synode) onafhankelijke colleges zijn, waarborgt een rechtsgang die ook de toets van de wereldlijke rechter kan doorstaan. De recente kwestie Kruiningen, waarbij de wereldlijke rechter ingreep in kerkelijke besluiten, laat zien hoe belangrijk het is dat procedures in de kerk helder zijn.

Door de bevoegdheden die nu dreigen te worden toegekend aan de classispredikant worden zaken echter juist diffuus. De classispredikant maakt deel uit van een ambtelijke vergadering maar krijgt ook taken die op het terrein van de rechtspraak liggen. Dat is vragen om problemen. Wat te denken van een predikant die als lid van de classicale vergadering kritiek heeft op het functioneren van de classispredikant en vervolgens zelf in eigen gemeente in een conflict betrokken raakt en daardoor te maken krijgt met bemoeienis van diezelfde classispredikant. Te verwachten valt dat slimme advocaten dit soort ingewikkelde situaties zullen aangrijpen om via een (kort) geding bij de wereldlijke rechter verhaal te halen.

Voorstel 4 - Inkrimpen Dienstenorganisatie

Bij de voorgestelde reorganisatie van de kerk is de Dienstenorganisatie niet werkelijk tegen het licht gehouden.

De organisatie krimpt een beetje in omdat teruglopende inkomsten daartoe dwingen. Maar een grondige evaluatie van het functioneren van de Dienstenorganisatie ontbreekt. Een onderzoek naar de noodzaak van een zo grote organisatie wordt niet gedaan.

Wanneer de synode nu haar verantwoordelijkheid neemt als ambtelijke vergadering die leiding geeft aan het geheel van de kerk, is dat ook het moment om te kiezen voor een verdergaande inkrimping van de Dienstenorganisatie. De financiële middelen die nu gemoeid zijn met het overeind houden van een groot bovenplaatselijk apparaat worden direct onttrokken aan gemeenten, vooral aan kleine gemeenten, die deze middelen hard nodig hebben om de bearbeiding van hun eigen gemeente op peil te kunnen houden. Echt kiezen voor de basis betekent: geldmiddelen inzetten op de plaats waar de kerk wordt gebouwd, in de plaatselijke gemeente, door de bediening van Woord en sacrament.

De synode doet er in dit verband goed aan om de gegroeide praktijk, waarbij de Dienstenorganisatie de synode dicteert, te doorbreken en zelf haar verantwoordelijkheid te nemen. Dat kan door de uitwerking van alternatieven voor de nu voorliggende reorganisatie zelf ter hand te nemen en waar nodig ondersteuning te zoeken bij deskundige betrokken kerkleden op het grondvlak van de kerk.

Overige zaken

Er zijn over veel meer zaken in de consideraties en via andere kanalen kritische opmerkingen gemaakt. Er is dus reden om op veel meer punten voorstellen tot (koers)wijziging te doen. Ik beperk me tot de bovengenoemde onderwerpen omdat die de meeste impact hebben op het leven en werken van de gehele Protestantse Kerk in Nederland.

5 Betrouwbaarheid

Tenslotte wil ik nog kwijt dat naar mijn mening ook in het geding is hoe betrouwbaar de Protestantse Kerk is ten opzichte van de kerken die in haar zijn opgegaan.

Aan de totstandkoming van de Protestantse Kerk in 2004 lag een jarenlange bezinning en besluitvorming ten grondslag die uitmondde in een nieuwe kerkorde voor de nieuwe verenigde kerk. Al binnen tien jaar, in 2013, was deze kerkorde aan groot onderhoud toe. Daarmee zou de kerkorde er weer voor langere tijd tegen kunnen. En nu, amper vier jaar later, gaat de hele organisatie van de kerk weer op de schop.

Als deze reorganisatie onverhoopt doorgaat, zal het daarmee niet klaar zijn. De invloed van de top en van het management in de kerk zal in de nieuwe situatie nog groter zijn dan ze nu al is en de idee dat reorganisaties de kerk efficiënter maken zal nog meer leidend worden. Net als in andere maatschappelijke organisaties zal de bedrijfscultuur er een worden van permanente verandering en onrust, met bijbehorende hoge kosten.

Dat is wel heel tragisch in het licht van de geschiedenis van onze kerk(en) in de afgelopen 200 jaar. Wat is er niet geworsteld met de besturenkerk die de Hervormde Kerk onder de Reglementen van 1816 was geworden. De Gereformeerde Kerken in Nederland hadden hun wortels in de Afscheiding van 1834 en de Doleantie van 1886. Zij benadrukten in de aanloop naar 2004 de zelfstandigheid van de plaatselijke kerken. En de Hervormde Kerk kwam na decennia van kerkstrijd in 1951 tot een belijdende kerkorde met eerherstel voor de ambtelijke vergaderingen. In die traditie zou de kerkorde van 2004 verdergaan.

En nu? De voorgestelde reorganisatie zet de meeste kerkenraden buitenspel en verschuift de leiding in de kerk nog

verder van de ambtelijke vergaderingen naar het management. Hoe zou het gegaan zijn als kerken en gemeenten dat 20 jaar geleden hadden geweten?

De vergadering van de generale synode van september 2017 lijkt de laatste mogelijkheid voor deze ambtelijke vergadering van de kerk om dit onheil af te wenden.

Ik hoop en bid dat de leden van de synode het heft in handen nemen en kiezen voor de basis, voor versterking van (vooral de kleine) plaatselijke gemeenten, voor behoud van de classicale vergaderingen dichtbij de basis en voor een betrouwbare kerk die zuinig is op wat door schade en schande door vorige generaties is herwonnen.